

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Sžo/15/2013
Identifikačné číslo spisu:	1010200777
Dátum vydania rozhodnutia:	27.02.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Baricová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:1010200777.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Baricovej a z členov senátu JUDr. Jarmily Urbancovej a JUDr. Milana Moravu, v právnej veci žalobcu R., bytom v Z., zastúpeného Mgr. Antonom Čahojom, advokátom so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta 19, proti žalovanému Generálnemu riaditeľstvu Zboru väzenskej a justičnej stráže, so sídlom v Bratislave, Šagátova 1, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného zo 14. októbra 2009, č. GR ZVJS-48-42/31-2009, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. novembra 2012, č. k. 4S/146/2010-77, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 16. novembra 2012, č. k. 4S/146/2010-77 p o t v r d z u j e .

Náhradu trov odvolacieho konania žalobcovi n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Rozsudkom zo 16. novembra 2012, č. k. 4S/146/2010-77 Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) zrušil podľa § 250ja ods. 2 písm. e/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) rozhodnutie žalovaného zo 14. októbra 2009, č. GR ZVJS-48-42/31-2009.

Napadnutým rozhodnutím žalovaný potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie riaditeľa Ústavu na výkon väzby Bratislave z 25. augusta 2009, č. ÚVV 211/18/31-2009, o výške trov spojených s výkonom väzby v termíne od 08. augusta 2004 do 27. januára 2005 v sume 436,43 eura.

Krajský súd preskúmal napadnuté rozhodnutie postupujúc podľa druhej hlavy tretej časti OSP. Hoci viaceré z námietok žalobcu vyhodnotil ako nemajúce vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia, dospel k záveru, že žalovaný nepostupoval v súlade s § 3 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“), keď žalobcovi neumožnil, aby sa pred vydaním rozhodnutia mohol vyjadriť k jeho podkladom i k spôsobu ich zistenia, prípadne navrhnúť jeho doplnenie prostredníctvom ním požadovaného ustanoveného právneho zástupcu, resp. nepoučil žalobcu o tom, že si má právne zastúpenie advokátom alebo zastúpenie inou osobou zabezpečiť inak.

Podľa krajského súdu skutočnosť, že žalobca vo svojom vyjadrení k oznámeniu o začatí správneho

konania preukázal orientáciu v právnych predpisoch a aj z toho dôvodu neexistoval dôvod na vykonanie osobitného poučenia právnej ochrany procesných práv žalobcu v správnom konaní nemožno vykladať na ťarchu žalobcu a naopak ako vyplýva aj zo samotného ustanovenia § 3 ods. 2 správneho poriadku je v záujme správneho konania, aby žalobca bol v konaní riadne zastúpený osobou, ktorá sa orientuje v danej oblasti.

V tejto súvislosti krajský súd zdôraznil, že podľa čl. 47 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi a orgánmi verejnej správy od začiatku konania a za podmienok ustanovených zákonom. Túto pomoc poskytujú súdy, orgány verejnej správy a na zmluvnom základe aj advokáti. Uvedená ústavná zásada je v správnom konaní premietnutá do § 3 ods. 2 správneho poriadku, v zmysle ktorého sú správne orgány povinné poskytovať pomoc a poučenia účastníkom konania, zúčastneným osobám a iným osobám, ktorých sa konanie týka, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpeli v konaní ujmu.

Krajský súd skonštatoval, že postupom správnych orgánov bolo zabránené žalobcovi realizovať jeho právo vyplývajúce z § 3 správneho poriadku, a teda správne orgány sa v konaní dopustili takej procesnej vady, ktorá mala za následok nezákonnosť rozhodnutia.

O trovách konania súd rozhodol s prihliadnutím na § 250k ods. 1 OSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov konania, spočívajúcich v odmene advokáta ustanoveného žalobcovi podľa § 30 OSP vo výške 313,39 eura.

Proti tomuto rozsudku podal v lehote ustanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 OSP, § 246c ods. 1 veta prvá OSP) odvolanie žalovaný. Žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietne, resp. aby rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Podľa žalovaného boli postup Ústavu na výkon väzby v Bratislave (ďalej aj „ústav“) ako prvostupňového správneho orgánu, ako aj postup žalovaného ako druhostupňového (odvolacieho) správneho orgánu, v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Poukázal na to, že výrok právoplatného uznesenia Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 4T/2/2005 je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány. Opätovne uviedol, že riaditeľ ústavu svojím rozhodnutím o výške trov iba vyčísluje trovy, ktoré z hľadiska priznania povinnosti ich náhrady určuje svojím uznesením súd (§ 555 ods. 1 a 2 Trestného poriadku). Žalovaný dostatočne preskúmal odvolaním napadnuté rozhodnutie ÚVV Bratislava, jeho postupom nebolo zabránené žalobcovi realizovať jeho právo vyplývajúce z § 3 správneho poriadku, a teda sa v konaní nedopustilo takej procesnej vady, ktorá má za následok nezákonnosť rozhodnutia.

Nezákonnosť rozsudku krajského súdu videl žalovaný v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 205 ods. 2 písm. f/ OSP).

Podľa názoru žalovaného s tvrdením žalobcu o tom, že bolo porušené jeho právo podľa čl. 47 ods. 2 ústavy nemožno v žiadnom prípade súhlasiť. Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy platí, že každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom. Práve posledné slová citovaného ustanovenia v nadväznosti na § 17 ods. 1 zákona odporujú tvrdeniu žalobcu.

Tvrdeniam žalobcu o porušení jeho práv na súdnu a inú právnu ochranu odporuje podľa žalovaného aj písomnosť žalobcu z 05. júna 2009 adresovaná Ústavu na výkon väzby v Bratislave, ktorej bod č. 2 je označený ako „Predbežné vyjadrenie k oznámeniu“, čím je jednoznačne vyvrátené tvrdenie žalobcu, že mu nebolo umožnené realizovať právo vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia a k spôsobu zisťovania rozhodujúcich skutočností, resp. že mu bolo znemožnené právo navrhnúť doplnenie dôkazov. Žalobca svoje právo vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia teda využil, na čo reagoval prvostupňový orgán písomnosťou č. K ÚVV-40/168-31/09 zo 16. júna 2009, v ktorej zaujal k tvrdeniam žalobcu stanovisko a oznámil mu, že uvedené predbežné vyjadrenie považuje za vyjadrenie v zmysle § 33 ods. 2 správneho poriadku, v nadväznosti na § 27 ods. 1 správneho poriadku.

Poukázal na zásadu aktívnej súčinnosti účastníkov, ktorou sa rozumie predovšetkým právo, ktoré účastník môže, ale nemusí využiť, pričom s cieľom zabezpečiť nerušený priebeh správneho konania, je účastník konania aj nositeľom procesných povinností, napr. podľa § 4 ods. 1 správneho poriadku. Zásada aktívnej súčinnosti účastníkov konania sa prejavuje predovšetkým vo fáze zisťovania podkladov pre rozhodnutie, následkom čoho je v správnom poriadku výslovne uvedená povinnosť správnych orgánov, dať účastníkom konania príležitosť, aby sa vyjadril k podkladom pre rozhodnutie. Podkladom bolo rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 4T/2/2005, ktoré žalobca prevzal 23. marca 2009,

a teda bol s ním oboznámený značnú dobu pred začiatkom správneho konania a riaditeľ ústavu svojím rozhodnutím o výške trov iba vyčísľuje trovy, ktoré z hľadiska priznania povinnosti ich náhrady určuje svojím uznesením súd (§ 555 ods. 1 a 2 Trestného poriadku).

S odvolaním na svoje vyjadrenie k žalobe opätovne uviedol, v zmysle § 3 ods. 2 správneho poriadku platí, že správne orgány sú povinné dať účastníkom konania, zúčastneným a iným osobám, ktorých sa konanie týka vždy príležitosť, aby mohli svoje práva a záujmy účinne obhajovať, najmä sa vyjadriť k podkladu rozhodnutia a uplatniť svoje návrhy. Uvedeným osobám musia správne orgány poskytovať pomoc a poučenia, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpeli v konaní ujmu, pričom ale podľa § 2 zákona č. 1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov platí: „O všetkom, čo bolo v Zbierke zákonov uverejnené, platí domnienka, že dňom uverejnenia sa stalo známym každému, koho sa to týka; domnienka o znalosti vyhlásených všeobecne záväzných právnych predpisov je nevyvrátiteľná.“.

Zastupovanie upravuje správny poriadok v § 16 a § 17. Paragraf 16 ods. 1 správneho poriadku upravuje zastupovanie účastníka konania, ktorý nemôže konať samostatne. Toto zastúpenie má preklenúť závažnú prekážku správneho konania, ktorou je nedostatok procesnej spôsobilosti účastníka konania, pre ktorú nemôže konať samostatne. V prípade žalobcu sa však nejedná o nedostatok procesnej spôsobilosti a neexistuje ani iný dôvod, pre ktorý by ako spôsobilý účastník v konaní nemohol osobne konať pre inú prekážku (§ 16 ods. 2 správneho poriadku).

Podľa § 17 ods. 1 správneho poriadku platí, že účastníci konania, ich zákonní zástupcovia a opatrovníci sa môžu dať zastupovať advokátom alebo iným zástupcom, ktorého si zvolia. Jedná sa však o fakultatívne zastúpenie na základe plnomocenstva a zástupcom môže byť každý, kto má procesnú spôsobilosť a jeho záujmy nie sú v rozpore so zastupovaným a má predpoklady konať pred správnym orgánom.

Správny poriadok teda umožňuje, aby sa procesné spôsobilá osoba na účely konkrétneho správneho konania dala zastupovať inou osobou, s ktorou uzavrela dohodu o plnomocenstve podľa osobitného predpisu. Jedná sa však o možnosť, nie povinnosť a závisí od vôle konkrétnej osoby, či bude v konkrétnom správnom konaní konať sama alebo prostredníctvom zástupcu.

V tejto súvislosti mal žalovaný za potrebné zdôrazniť, že obligatórne zastúpenie v určitom konaní správny poriadok neupravuje, aj keď osobitné predpisy takéto prípady poznajú. Súčasne, správnym orgánom nevyplýva zo zákona povinnosť poučovať osoby takým spôsobom, ktorý by mal charakter právneho poradenstva.

Dodal, že postup prvostupňového orgánu bol v súlade aj so štandardom práv účastníkov správneho konania, zakotveným v Rezolúcii Výboru ministrov Rady Európy (77) 31, nakoľko bolo žalobcovi dané právo vyjadriť sa pred správnym orgánom ku skutočnému stavu veci a tiež právo byť informovaný ešte pred vydaním rozhodnutia o všetkých známych skutočnostiach, na základe ktorých bude rozhodnutie vydané.

Krajskému súdu žalovaný tiež vytkol, že vo výroku odvolaním napadnutého rozsudku nezrušil spolu s napadnutým rozhodnutím i rozhodnutie prvostupňové správne rozhodnutie, pričom ani nespochybnil, že vychádzalo z právoplatného a vykonateľného uznesenia Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 4T/2/2005.

Žalobca, majúci za to, že v konaní nedošlo k vadám podľa § 205 ods. 2 písm. f/ OSP, v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalovaného navrhoval rozsudok krajského súdu potvrdiť. Podľa názoru žalobcu skutočnosti uvedené žalovaným v jeho odvolaní sú z hľadiska meritórneho rozhodnutia v danej veci bez akéhokoľvek právneho významu.

Zotrval na svojom stanovisku, že v konaní pred správnym orgánom bolo porušené jeho právo garantované článkom 47 ods. 2 ústavy a v zmysle konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva tiež právo na spravodlivý proces zaručený čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“).

Uviedol, že povinnosť podľa § 3 ods. 2 správneho poriadku v žiadnom prípade nemôže správny orgán zamieňať s aktívnou súčinnosťou účastníka, ktorý pojem žalovaný vykladá veľmi svojským a žalobca má za to, že z hľadiska právnej teórie aj neakceptovateľným spôsobom. Žiadna miera súčinnosti a dokonca ani potenciálna nesúčinnosť zo strany účastníka konania (pričom o neposkytnutí súčinnosti zo strany žalobcu v správnom konaní nemožno vôbec hovoriť, opak je pravdou) nezbavuje správny orgán povinnosti podľa § 3 ods. 2 správneho poriadku. Pokiaľ ide o argumentáciu žalovaného poukazujúcu na

zákonnú domnienku znalosti právnych predpisov (§ 2 zákona o Zbierke zákonov) v tejto súvislosti, túto označil žalobca za absurdnú.

Neobstojí podľa žalobcu ani argumentácia žalovaného, že žalobcovi bolo doručené aj rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 4T/2/2005, ako podklad rozhodnutia, a že žalobca sa písomnosťou z 05. júna 2009 predbežne vyjadril k oznámeniu Ústavu na výkon väzby z 27. mája 2009, a teda že žalobca bol dostatočne oboznámený s podkladom na vydanie rozhodnutia. Práve naopak, vzhľadom na (i) krátku trojdňovú lehotu na vyjadrenie (ii) bezdôvodné odmietnutie jej primeraného predĺženia (iii) absenciu poučenia (iv) odmietnutie práva na právnu pomoc, bolo žalobcovi znemožnené kvalifikovane (hoci aj prostredníctvom zvoleného alebo ustanoveného zástupcu) sa vyjadriť k podkladom na vydanie rozhodnutia, navrhnúť ich prípadné doplnenie, prípadne navrhnúť doplnenie dokazovania.

Ak by aj bolo vyššie uvedené súdne rozhodnutie jediným podkladom pre vydanie správneho rozhodnutia o uložení povinnosti nahradiť trovy spojené s výkonom väzby je správny orgán povinný umožniť účastníkovi konania nahliadnuť do spisu. V opačnom prípade ostane účastník konania v nevedomosti a nedokáže zhodnotiť k čomu by sa mohol vyjadriť a v akom rozsahu.

Zdôraznil, že na veci nič nemení ani námietka žalovaného, že „riaditeľ ústavu svojím rozhodnutím o výške trov iba vyčísluje trovy, ktoré z hľadiska priznania povinnosti určuje svojim uznesením súd,“ pretože táto skutočnosť v žiadnom prípade neznamená, že správny orgán pri svojom rozhodovaní v správnom konaní nemusí rešpektovať princípy a zásady správneho procesu ako aj ústavou a dohovorom garantované práva účastníka konania. Ak jeho rozhodnutie vykazuje znaky nezákonnosti, je legitímny právom účastníka konania takéto rozhodnutie zákonným spôsobom napadnúť. Aj keď správny orgán rozhoduje na podklade právoplatného a vykonateľného súdneho rozhodnutia, takéto rozhodnutie nie je dôkazom a ani garantom zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu.

Žalobca súčasne požiadal o odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia a uplatnil si náhradu trov odvolacieho konania, ktoré v podanom vyjadrení k odvolaniu nevyčíslil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) po tom, čo nevyhovelo návrhu žalobcu o odklad vykonateľnosti rozhodnutia (§ 250c ods. 1 veta tretia OSP) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu žalovaného nemožno priznať úspech.

V správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb (§ 244 ods. 1 OSP).

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúce vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť

napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 3 OSP).

Predmetom konania v tunajšej veci je preskúmavanie zákonnosti rozhodnutia je rozhodnutie o výške trov spojených s výkonom väzby vydané žalovaným na základe právoplatného uznesenia Krajského súdu v Bratislave z 10. februára 2009, sp. zn. 4T/2/2005, ktorým bolo riaditeľovi ústavu na výkon väzby prikázané rozhodnúť o trovách výkonu väzby, pričom doba trvania väzby bola v tomto uznesení určená. Už v správnom konaní pred žalobcom žalovaný namietal porušenie jeho procesných práv spočívajúce v 1/ absencii riadneho poučenia o právach účastníka konania, 2/ znemožnení využitia práva na právnu pomoc v konaní, 3/ neumožnenie realizácie práva vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia a k spôsobu zisťovania rozhodujúcich skutočností, 4/ znemožnení navrhnúť doplnenie podkladov.

V napadnutom rozhodnutí žalovaný tieto námietky žalobcu vybavil negatívne, a to z dôvodov, že podľa § 3 ods. 2 správneho poriadku sú správne orgány povinné poskytovať poučenie osobám, ktoré by pre neznalosť právnych predpisov mohli v konaní utpieť ujmu. Poukázal na to, že žalobca o takejto neznalosti správny orgán neinformoval, ba práve naopak, vo svojom vyjadrení k oznámeniu o začatí správneho konania preukázal orientáciu v právnych predpisoch, na základe čoho neexistoval dôvod na vykonanie osobitného poučenia pre povinného. Vo vzťahu k žiadosti žalobcu o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov žalovaný poukázal na to, že zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v hmotnej núdzi (ďalej len „ZBPP“) sa vzťahuje len na poskytovanie právnej pomoci v občianskoprávných, pracovnoprávných, rodinnoprávných veciach a v azylových veciach. V ostatnom sa odvolal na list č. ÚVV-40/168-31/09, s ktorým sa žalovaný stotožnil.

Z obsahu pripojeného administratívneho spisu najvyšší súd zistil, že 02. júna 2009 bolo žalobcovi doručené oznámenie o začatí správneho konania podľa § 54 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby (ďalej len „zákon o výkone väzby“), § 18 ods. 1 správneho poriadku, o výške trov spojených s výkonom väzby. Súčasne bola žalobcovi určená lehota troch dní na vyjadrenie sa podkladom väzby - uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 10. februára 2009, sp. zn. 4T/2/2005.

Listom z 05. júna 2009 (daným na poštovú prepravu toho istého dňa) žalobca požiadal o predĺženie ustanovenej lehoty na vyjadrenie sa aspoň na 15 dní, čo odôvodnil tým, že k oznámeniu o začatí správneho konania nebolo pripojené citované uznesenie Krajského súdu v Bratislave, ako aj obmedzenými možnosťami v rámci výkonu trestu odňatia slobody. Dodal, že podáva „predbežné vyjadrenie“, v zmysle ktorého správne konanie považuje za predčasné, pretože o jeho vzatí do väzby nebolo vzhľadom na podanú sťažnosť právoplatne rozhodnuté. Súčasne, čo je pre tunajšie konanie podstatné, žalobca požiadal o ustanovenie právneho zástupcu pre toto konanie s tým, že k jeho podkladom sa bližšie vyjadrí až po odbornej konzultácii s právnym zástupcom.

Rozhodnutím z 10. júna 2009 prvostupňový správny orgán uložil žalobcovi povinnosť uhradiť trovy výkonu väzby vo výške 436,43 eura.

Listom zo 16. júna 2009, č. ÚVV-40/168-31/09, prvostupňový správny orgán reagoval na list žalobcu z 05. júna 2009, doručený 10. júna 2009. Žiadosti o predĺženie lehoty z dôvodu, že naň nie je právny nárok, nevyhovel, „predbežné vyjadrenie“ žalobcu si osvojil ako vyjadrenie podľa § 33 ods. 2 a § 27 ods. 1 správneho poriadku, súčasne konštatujúc právoplatnosť uznesenia Krajského súdu v Bratislave z 10. februára 2009, sp. zn. 4T/2/2005 v zmysle vyznačenej doložky právoplatnosti a vykonateľnosti z 25. mája 2009. Vo vzťahu k žiadosti žalobcu o ustanovenie zástupcu z radov advokátov prvostupňový správny orgán poukázal na § 16 správneho poriadku, ktorý na žalobcov prípad nemožno aplikovať s tým, že neexistuje dôvod, pre ktorý by ako spôsobilý účastník správneho konania nemohol osobne konať pre inú prekážku, vzhľadom na ktorú skutočnosť jeho žiadosti nevyhovel.

Na včas podané odvolanie žalobcu bolo žalovaným vydané napadnuté rozhodnutie.

Podľa § 3 ods. 1 správneho poriadku správne orgány postupujú v konaní v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi. Sú povinné chrániť záujmy štátu a spoločnosti, práva a záujmy fyzických osôb a

právnických osôb a dôsledne vyžadovať plnenie ich povinností.

Podľa § 3 ods. 2 správneho poriadku správne orgány sú povinné postupovať v konaní v úzkej súčinnosti s účastníkmi konania, zúčastnenými osobami a inými osobami, ktorých sa konanie týka a dať im vždy príležitosť, aby mohli svoje práva a záujmy účinne obhajovať, najmä sa vyjadriť k podkladu rozhodnutia, a uplatniť svoje návrhy. Účastníkom konania, zúčastneným osobám a iným osobám, ktorých sa konanie týka musia správne orgány poskytovať pomoc a poučenia, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpeli v konaní ujmu.

Podľa § 4 ods. 1 správneho poriadku účastníci konania spolupracujú so správnymi orgánmi v priebehu celého konania.

Podľa § 16 ods. 1 správneho poriadku účastníka konania, ktorý nemôže konať samostatne, zastupuje zákonný zástupca; ak nemá zákonného zástupcu a ak je to potrebné na obhajovanie jeho práv, správny orgán mu ustanoví opatrovníka.

Podľa § 27 ods. 1 správneho poriadku ak je to potrebné, správny orgán určí na vykonanie úkonu v konaní primeranú lehotu, pokiaľ ju neustanovuje tento zákon alebo osobitný zákon.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa § 3 ods. 1 ZBPP (v znení účinnom do 31. decembra 2009) tento zákon sa vzťahuje na poskytovanie právnej pomoci v občianskoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach (ďalej len „vnútroštátne spory“) a v azylových veciach. V cezhraničných sporoch sa právna pomoc podľa tohto zákona poskytuje v občianskoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach a v obchodnoprávných veciach.

Podľa § 20 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii (ďalej len „zákon o advokácii“) každý má právo na poskytnutie právnych služieb a môže o ne požiadať ktoréhokolvek advokáta.

Podľa § 24 ods. 4 zákona o advokácii advokát môže poskytnúť právne služby za zníženú odmenu alebo bezplatne, ak to odôvodňujú osobné pomery alebo majetkové pomery klienta alebo je na to iný dôvod hodný osobitného zreteľa.

Právo na (odbornú) právnu pomoc v konaní pred súdmi alebo inými štátnymi orgánmi predstavuje jednu zo záruk práva na spravodlivé konanie a nie je obmedzené žiadnymi vlastnosťami účastníka konania, ani znalosťou právnych predpisov nadobudnutou vzdelaním, povolaním, či inak získanou (samoštúdiom). Pre konajúci orgán predstavuje toto právo každého účastníka konania povinnosť poskytnúť mu priestor vo forme lehoty primerane dlhej, aby si zástupcu vyhľadal, prípadne požiadal príslušný orgán o jeho ustanovenie. Odmietnutie možnosti poveriť zastupovaním vo vlastnej veci advokáta, alebo požiadať o jeho ustanovenie (bez ohľadu na výsledok) je hrubým zásahom do procesných práv účastníka konania.

Pokiaľ prvostupňový správny orgán a následne aj žalovaný mali za to, že u žalobcu neboli (nie sú) naplnené predpoklady § 16 ods. 1 správneho poriadku a ZBPP poskytnutie právnej pomoci pre správne konanie vylučoval, mali žalobcovi na základe jeho žiadosti - listu z 05. júna 2009 poskytnúť primeranú lehotu na to, aby zastupovaním poveril niektorého z advokátov zapísaných v zozname vedenom Slovenskou advokátskou komorou pre tzv. bezplatnú právnu pomoc, ktorú advokáti môžu poskytovať aj mimo rámec ZBPP. Navyše, správne orgány si zrejme zamenili inštitút opatrovníka s inštitútom zvoleného zástupcu v správnom konaní.

Vo vzťahu k povinnosti aktívnej účasti účastníka konania na správnom konaní najvyšší súd poukazuje na osobné pomery žalobcu v čase vydania oboch správnych rozhodnutí, kedy tento sa nachádzal vo výkone trestu odňatia slobody. Napriek tomu na výzvu správneho orgánu reagoval, využil a domáhal sa

svojich práv garantovaných mu v konaní. Bol to naopak správny orgán, ktorý, ako sa možno na základe časovej súslednosti jednotlivých písomností (oznámenie o začatí konania s výzvou na vyjadrenie sa, list žalovaného, prvostupňové správne rozhodnutie, odpoveď na list žalovaného so žiadosťou o predĺženie lehoty na vyjadrenie sa, ako aj o ustanovenie zástupcu z radov advokátov) domnievať, konal automatizovane, bez ohľadu na úkony žalobcu v konaní.

Neunikla pozornosti najvyššieho súdu ani krátka lehota na vyjadrenie, ktorá nielenže nezodpovedá požiadavke primeranosti podľa § 27 ods. 1 správneho poriadku, ale je tiež v rozpore s požiadavkou na reálnu možnosť účinnej obhajoby účastníka konania podľa § 3 ods. 2 správneho poriadku. Nič na tom nemení skutočnosť, že v prejednávanej veci ide o „rutinné“ rozhodnutie „len“ o vyčíslení trov väzby na podklade jedného právoplatného uznesenia súdu.

Ako vyplýva aj z listu žalobcu z 05. júna 2009, je nemieste pochybnosť, či žalobca mal vedomosť, že uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 10. februára 2009, sp. zn. 4T/2/2005 nadobudlo právoplatnosť, resp. stále spochybňoval jeho zákonnosť s odvolaním sa na neskončené konanie o sťažnosti a rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky. Správne orgány sa týmito tvrdeniami absolútne nezaoberali, na žiadosť žalobcu reagovali až po vydaní prvostupňového rozhodnutia listom zo 16. júna 2009, č. ÚVV-40/168-31/09, na ktorý sa v napadnutom rozhodnutí odvolal aj žalovaný.

Postupom správnych orgánov bolo právo žalobcu vyjadriť sa k podkladom rozhodnutia prakticky znegované. Trojdňovú lehotu nemožno považovať za primeranú, a to vzhľadom na povahu rozhodnutia, ktoré nebolo v časovom strese, ako aj na požadovaný úkon - vyjadrenie a nie napríklad kópiu dokladu, ktorý môže mať účastník bežne k dispozícii, alebo ho na počkanie jednoducho a v danej lehote získať (matričný doklad, výpis z katastra nehnuteľností a pod.).

Námietky žalobcu vo vzťahu ku konaniu, ktoré vydaniu napadnutého rozhodnutia predchádzalo, vyhodnotil najvyšší súd ako relevantné a spôsobilé podstatným spôsobom zasiahnuť do práv a právom chránených záujmov natoľko, že napadnuté rozhodnutie žalovaného nemožno považovať za zákonné. Preto pokiaľ krajský súd dospel k záverom, že je namieste ho zrušiť a vrátiť žalovanému na ďalšie konanie, považuje najvyšší súd rozsudok krajského súdu za vecne a právne správny s tým, že odvolacím námietkam žalovaného nemožno priznať spôsobilosť spochybniť jeho zákonnosť.

S ohľadom na uvedené najvyšší súd rozsudok krajského súdu potvrdil (§ 219 OSP, § 250ja ods. 3 OSP).

V novom konaní žalovaný reálne umožní žalobcovi realizovať jeho právo na právnu pomoc vo forme zástupcu z radov advokátov, ako aj práva vyjadriť sa ku všetkým podkladom, písomným, či faktickým, pre vydanie rozhodnutia podľa § 54 a nasl. zákona o výkone väzby. V novom rozhodnutí sa súčasne popri ďalších vysporiada s námietkami vznesenými žalobcom tiež v jeho liste z 05. júna 2009, ako aj v odvolaní (§ 250ja ods. 4 OSP).

O trovách odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP, § 250k ods. 1 OSP a § 151 ods. 1 a 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP tak, že ich žalobcovi nepriznal, nakoľko napriek jeho osobnej účasti na vyhlásení rozsudku, tieto v lehote troch pracovných dní od vyhlásenia rozsudku nevyčísľil.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.